

AREOPAGUS BRIEFS

Απολογητική Ενημέρωση

13. ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2026 ΑΠΟ ΕΡΑΣΤΟΣ ΦΙΛΟΣ, MSC, MA, PHD

Προκλήσεις της πολιτισμικής απολογητικής

Η βιβλική πρόσκληση των πιστών σε «απολογία» (π.χ. Α' Πέτρου 3:15) αποτελεί ένα κάλεσμα σε υπηρεσία ανθρώπων που έχουν ανάγκη τον Χριστό, τόσο μέσα στην εκκλησία όσο και έξω. Η διακονία της απολογητικής απευθύνεται στον σκεπτόμενο άνθρωπο, ειδικά σε αυτούς με σοβαρά ερωτήματα και απορίες. Βοηθάει στο να αρθούν εμπόδια στη πίστη, σήμερα ίσως περισσότερο από ποτέ, όπως διαπιστώνει και ο Βρετανός συγγραφέας και απολογητής Ος Γκίνες [1]:

Η απολογητική δεν είναι προαιρετική στη μετα-χριστιανική εποχή, ... επειδή η εκκλησία αντιμετωπίζει ένα πρωτοφανές μπαράζ ερωτήσεων, προκλήσεων και επιθέσεων στο βασικό της μήνυμα, την άποψή της για τον κόσμο και τον τρόπο ζωής της.

Η απολογητική πρακτική σήμερα ξεκινά με βάση την αλήθεια του σαρκωμένου Λόγου του Θεού που φωτίζει (Ιω 1: 4-5) την ανθρώπινη διάνοια και – μέσω του Πνεύματος του Θεού – την καθιστά ικανή να καταρρίψει τους όποιους κοσμικούς «λογισμούς», δηλαδή καθετί που ορθώνεται με αλαζονεία ενάντια στη γνώση του Θεού (βλ. Β' Κορ. 10: 3-5). Το ξεκαθάρισμα του πνευματικού-διανοητικού τοπίου βοηθάει στο να λάμψει η αλήθεια του Χριστού. Κατ' αυτό τον τρόπο η απολογητική γίνεται «υπηρεσία» που την χαρακτηρίζει η αγάπη προς τον συνάνθρωπο. Ο χριστιανός καλείται να είναι απολογητής που θα μεταδώσει στους γύρω του το ευαγγέλιο με τρόπο σαφή και αποτελεσματικό. Πώς συμβαίνει αυτό;

Καθώς ο Ιησούς παραπέμπει τους μαθητές για θεία έμπνευση στο Λόγο του που είναι η Αλήθεια (Ιω. 8: 21-36) και τους προσκαλεί να εμβαθύνουν σ' αυτόν και να εδραιωθούν στην αλήθεια ως αντίδοτο στο ψέμα που προέρχεται από τις σειρήνες της εποχής τους και οδηγούν στην παραπλάνηση. Το Πνεύμα του Θεού που ενεργεί με βάση τον Λόγο του είναι αυτό που φωτίζει την ανθρώπινη διάνοια.

Ο απόστολος Παύλος ονομάζει τη διαδικασία αυτή «ανανέωση του νου». Είναι μέρος της διαδικασίας μεταμόρφωσης της ζωής ενός ανθρώπου η οποία ξεκινά με την αναγέννηση, που ενεργεί το Άγιο Πνεύμα, στη ζωή του:

Μην προσαρμόξετε στη νοοτροπία αυτού του κόσμου, αλλά να μεταμορφώνεστε συνεχώς προς το καλό, αποκτώντας το νέο φρόνημα του πιστού. Έτσι θα μπορείτε να διακρίνετε ποιο είναι το θέλημα του Θεού, το καλό και αρεστό στο Θεό και τέλειο. (Ρωμ. 12: 2).

Ο Παύλος μιλάει επίσης και για την υποχρέωση των πιστών να καθαιρούν «λογισμούς»:

Καθετί που ορθώνεται με αλαζονεία εναντίον της γνώσεως του Θεού» (Β' Κορ. 10: 3-5).

Η από το Πνεύμα του Θεού φωτισμένη διάνοια κάνει τους πιστούς ικανούς να διακρίνουν τέτοιου είδους «λογισμούς». Γι' αυτό και ο Ιησούς ζητάει από τους μαθητές του να συμπεριφέρονται «έξυπνα σαν τα φίδια» αλλά και χωρίς δόλο, δηλαδή «αθώα σαν τα περιστέρια» (Ματθ. 10: 16). Η «σοφία ενός φιδιού» συνίσταται στην επίκαιρη παρατήρηση. Το περιστέρι, από την άλλη, δεν έχει την ιδιότητα να εξαπατά ή να παραπλανά. Ο συνδυασμός των δύο αυτών χαρακτηριστικών απαιτεί έξυπνάδα σε μεγάλο βαθμό αλλά ταυτόχρονα και αγνές προθέσεις. Μια τέτοια συμπεριφορά κάθε άλλο από απλοϊκή είναι. Εμπνεόμενη από την αγάπη, απελευθερώνει τον πιστό από κάθε είδους βλέψη να επωφεληθεί ο ίδιος – π.χ. να κερδίσει μια διανοητική διαμάχη περιφρονώντας τις απόψεις και τα επιχειρήματα του συνομιλητή του, επειδή τον πραγματικό απολογητή τον χαρακτηρίζει η «ταπεινοφροσύνη». Η στάση ταπεινοφροσύνης που χαρακτήριζε την επίγεια ζωή του Χριστού δρα και σήμερα, μέσω των πιστών και είναι ικανή να βοηθήσει τους ανθρώπους της εποχής μας να διακρίνουν και να αντιμετωπίσουν την παραπλάνηση συναντώντας την Αλήθεια στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού.

Σημερινές προκλήσεις

Ο Αμερικανός συγγραφέας Άλαν Νόμπελ [2] χρησιμοποιεί μια ισχυρή μεταφορά: η απολογητική απαιτεί «σωστή στάση σώματος», ή με άλλα λόγια: Ο απολογητής κινδυνεύει να γύρει προς δύο άκρα: Είτε να σκύψει προς τα μπρος, να «καμπουριάσει» δηλαδή και να προσαρμοστεί στον πολιτισμό γύρω του, είτε να παραμένει «άκαμπτος», σε επιθετική αντιπαράθεση με αυτόν. Στο πολωμένο περιβάλλον της σημερινής δυτικής κοινωνίας, όπου γενικά χριστιανικές θέσεις θεωρούνται καταπιεστικές, οι δύο αυτές στάσεις απέναντι στον πολιτισμό καταδεικνύουν μια έλλειψη εμπιστοσύνης εκ μέρους των χριστιανών στην κυριαρχία του Θεού και στην δύναμη της αλήθειας.

Η προσαρμοσμένη χριστιανική διαγωγή και μαρτυρία

Πολλές φορές οι χριστιανοί προσαρμόζονται, αποφεύγοντας να εκθέσουν τα «είδωλα» της εποχής τους, ίσως επειδή τα θεωρούν συμβατά με την σύγχρονη αντίληψη για το Ευαγγέλιο. Όταν αποφεύγουν κάποια «δύσκολα» θέματα, και δεν μιλούν πια για «αμαρτία» και «κρίση», τότε προσαρμόζουν το Ευαγγέλιο στις όποιες πολιτισμικές τους αντιλήψεις! Εκτιμούν ίσως πως το κοινωνικό κόστος είναι μεγάλο και το να εκφράζουν μη-δημοφιλείς θέσεις στην εποχή των social media είναι επικίνδυνο για τη φήμη τους. Ίσως όμως και να ντρέπονται για τη

βιβλική διδασκαλία, όχι επειδή την απαρνούνται, αλλά απλά αποφεύγουν να την εκφράσουν σε συζητήσεις στα πλαίσια του κοινωνικού τους περιβάλλοντος.

Μια τέτοια στάση δεν δείχνει παρά απόγνωση. Είτε πολλοί σημερινοί χριστιανοί δεν πιστεύουν πως η Αλήθεια μπορεί να πείσει τους συνανθρώπους τους, είτε ότι ο Θεός δεν σώζει. Όμως, στο βιβλικό παράδειγμα του Ιωνά στη Νινευή παρατηρεί κανείς ότι ο Θεός ενεργεί ακριβώς μέσα σ' έναν κόσμο που δεν τον γνωρίζει, χρησιμοποιώντας την τολμηρή ανθρώπινη μαρτυρία.

Η επιθετική στην κοσμική σκέψη αντιπαράθεση

Ακολουθώντας τον Ιησού, ο πιστός δεν πρέπει να φοβάται να συγκρουστεί με λανθασμένες ιδέες και απόψεις. Αλλά, πολλές φορές το πρόβλημα βρίσκεται σε μια εσωτερική στάση εχθρότητας, περιφρόνησης, ή και αδιαφορίας για τη μετάνοια του άλλου. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά μιας τέτοιας επιθετικότητας εκ μέρους κάποιων πιστών, που μόνο σκοπό έχει να προκαλέσει ή να καταγγείλει; Ίσως η εσφαλμένη στάση ότι τα είδωλα προκαλούν «αηδία» και πρέπει να καταπολεμούνται; Κάποιοι βρίσκουν ικανοποίηση στο να χλευάζουν την απιστία των συνανθρώπων τους, απορρίπτοντας την όποια ευαισθησία για τη κατάστασή τους, καταγράφοντάς την μάλιστα ως «συμβιβασμό». Μάλλον δεν πιστεύουν ότι οι άνθρωποι του κόσμου θέλουν να μάθουν για την αλήθεια, γι' αυτό και δεν προσπαθούν να πείσουν, αλλά μόνο απορρίπτουν και περιφρονούν. Μια τέτοια επιθετική στάση βλέπει μόνο τα «είδωλα», αγνοώντας τους ανθρώπους, την προσωπική τους ιστορία, τους φόβους τους, τις επιθυμίες τους. Γι' αυτό ίσως και δεν επιδιώκει τον λόγο για σωτηρία.

Συνεπώς, η στάση προκλητικής αντιπαράθεσης που αποφεύγει τον όποιο διάλογο, αποτυγχάνει στο να μεταδίδει το κάλεσμα του Χριστού!

Όσο η στάση προσαρμογής μπορεί να αλλοιώνει το περιεχόμενο του Ευαγγελίου, η επιθετική στάση αποτυγχάνει στο να το προσφέρει σ' εκείνους που το έχουν ανάγκη. Για τον λόγο αυτό και οι δύο αυτές στάσεις απορρίπτονται.

Η στάση «χάριτος» ως εναλλακτική αντιμετώπιση;

Πώς μπορεί ένας πιστός να αποφύγει τις δύο αυτές ακραίες στάσεις; Η λύση βρίσκεται στο παράδειγμα του Ιησού και καθορίζεται από μια καρδιά γεμάτη Αγάπη. Αν θέλουν οι χριστιανοί να κερδίσουν τους ανθρώπους του κόσμου, η απολογητική τους πρέπει να διακατέχεται από τρεις επιθυμίες, δηλαδή να κατανοήσουν τον άλλο, να αποκαλύψουν τα όποια είδωλα που τον κρατούν όμηρο και να επιθυμούν τη μετάνοιά του.

Πέντε συμβουλές προτείνει ο Νόμπελ σε χριστιανούς που επιδιώκουν μια αποτελεσματική πολιτισμική απολογητική:

(α) Η κατανόηση του συνανθρώπου

Ως μαθητής του Χριστού επενδύει χρόνο, οικοδομεί σχέσεις, μελετά τον πολιτισμό. Αλλά και ερευνά τι είναι αυτό που φοβούνται οι άνθρωποι σήμερα; Τι είναι αυτό που επιθυμούν; Τι τους ελκύει; Για πολλούς χριστιανούς αυτό μπορεί να σημαίνει ενημέρωση (π.χ. με την ανάγνωση βιβλίων, την παρακολούθηση της τέχνης και την κατανόηση πολιτιστικών τάσεων). Πού εντοπίζονται τα 'είδωλα' του σύγχρονου πολιτισμού τα οποία υπόσχονται νόημα, ασφάλεια, ταυτότητα;

(β) Η φρόνηση του απολογητή

Ο μαθητής πρέπει να είναι «σοφός ως όφισ» και «αθώος ως περιστέρα». Αυτό σημαίνει προσεκτική χρήση λόγου, στρατηγική επικοινωνία, γνήσια αγάπη. Ο απόστολος Παύλος προσφέρει ένα πρότυπο: «τα πάντα έγινα για όλους» (Α΄ Κορ. 9:22).

(γ) Η έκθεση των ειδώλων

Ο απολογητής καταδεικνύει πως τα είδωλα είναι «νεκρά» (Ησ. 41). Αυτό απαιτεί *θάρρος* (να ειπωθεί η αλήθεια), *σοφία* (πώς να ειπωθεί) και *συμπόνια* (γιατί να ειπωθεί). Ο στόχος του είναι να κατανοήσει ο συνάνθρωπος ότι οι βαθύτερες επιθυμίες του δεν ικανοποιούνται από ψεύτικα είδωλα αλλά από τον αληθινό Θεό.

(δ) Η πρόσκληση του Ευαγγελίου

Η απολογητική όμως δεν σταματά στην κριτική, αλλά αναδεικνύει τον Χριστό ως την εκπλήρωση των πνευματικών επιθυμιών του ανθρώπου. Σε δύσκολες περιπτώσεις ο απολογητής δεν μειώνει την αλήθεια, ούτε απελπίζεται. Παραμένει πιστός, υπομονετικός, γεμάτος ελπίδα.

(ε) Η επιθυμία για μετάνοια

Η όποια έκθεση των ειδώλων πρέπει να αποσκοπεί στη μετάνοια των ειδωλολατρών. Ο Χριστός, στη συνάντησή του με τον πλούσιο νέο (Μάρκ. 10), μιλά με αγάπη, αποκαλύπτει το είδωλο, αλλά δεν εξαναγκάζει τον άνθρωπο. Ακόμη κι αν αυτός απορρίψει την πρόταση, η αγάπη και η ελπίδα παραμένουν.

Αρετές αυθεντικής απολογητικής

Η ορθή στάση ενός απολογητή συνίσταται σε ένα σύνολο αρετών:

- Την σοφία, πώς να μιλά.
- Την δικαιοσύνη, κατονομάζοντας την όποια πλάνη.
- Την εγκράτεια, γνωρίζοντας τα όριά του.
- Το θάρρος, να κατονομάζει δύσκολες αλήθειες.
- Πίστη, επειδή ο Θεός ενεργεί.
- Ελπίδα, ότι ο άλλος μπορεί να μετανοήσει.
- Αγάπη για τον άνθρωπο στον πολιτισμό του.

Την πολιτισμική απολογητική δεν χαρακτηρίζει ο συμβιβασμός, ούτε η επιθετικότητα, αλλά η σύνθετη, ενάρετη στάση χάριτος που χαρακτηρίζεται από μια αλήθεια χωρίς φόβο, μια αγάπη χωρίς συμβιβασμό, ένα θάρρος χωρίς αλαζονεία.

Ο πιστός καλείται να είναι τολμηρός και ταπεινός, βέβαιος και ευγενικός, σοφός και ειλικρινής και να διακατέχεται από τον στόχο να οδηγήσει τον συνάνθρωπό του στο να δει τη ματαιότητα των ειδώλων, που τυχόν ακολουθεί, καθώς και την ομορφιά του Χριστού, που αξίζει να ακολουθήσει.

[1] Os Guinness: *Fool's Talk. Recovering the Art of Christian Persuasion*, (Downers Grove: InterVarsity Press, 2015), σ. 210.

[2] Alan Noble, „The Posture. Neither Accommodating nor Condemning“, στο Collin Hansen, Skyler R. Flowers, και Ivan Mesa (επιμ.), *The Gospel After Christendom: An Introduction to Cultural Apologetics*, (Grand Rapids: Zondervan, 2025), σσ. 61-72.

 ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΗ